

การศึกษาอายุผ้าของชุมชนหมู่บ้านคลองเตยจังหวัดพิษณุโลก

รายงานการวิจัย

ของ

นำทิพย์ ทรัพย์งามงอ

ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สถาบันราชภัฏทิพย์สงคราม

กรกฎาคม 2540

งานวิจัยนี้ได้รับทุนจากสถาบันราชภัฏทิพย์สงคราม

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาเล่าเรียนของชุมชนหมู่บ้านคลองเตยสำเร็จลง ได้ด้วยความอนุเคราะห์ของ
บุคคลและหน่วยงานต่อไปนี้

1. นางนุญ โกสากุล ประธานชมรมแม่บ้านกลุ่มทอผ้าบ้านคลองเตย และสมาชิกใน
ชมรมแม่บ้านกลุ่มทอผ้าบ้านคลองเตย
2. เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัว
3. คุณปราณี กองสุข เจ้าหน้าที่สมาคมส่งเสริมและพัฒนาประชากรและชุมชน
4. รองศาสตราจารย์ วราภรณ์ บำรุงกุล ผู้ช่วยสัมพันธ์และเก็บข้อมูล
5. อาจารย์บุษยิศา ลายคราม ผู้ช่วยสัมพันธ์
6. คุณชนันภิกา ไชยสิทธิ์ ผู้ช่วยสัมพันธ์ภาษาอีสาน
7. คุณสุภาภรณ์ กระยอม ผู้ช่วยสัมพันธ์ภาษาอีสาน
8. สำนักวิจัยและบริการการศึกษา สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้ให้ทุน
ผู้วิจัยขอขอบคุณในความกรุณาของท่านเหล่านี้เป็นอย่างสูง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

สารบัญ

บทที่	ประกาศนุญการ	หน้า
1	บทนำ	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	2
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	3
	วิธีการวิจัย	3
2	เอกสารประกอบการค้นคว้า	4-7
3	วิธีการดำเนินการวิจัย	8-21
4	สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย	22
	บรรณานุกรม	23-24
	ภาคผนวก ก. รายชื่อสมาชิกที่ร่วมทำวิจัย	25-31
	ภาคผนวก ข. รายชื่อผ้าในหมู่บ้านคลองเตย	32-34
	ภาคผนวก ค. การทอผ้าลายอื่น ๆ นอกจากผ้าถุง	34-39
	ภาคตัดย่อ	40

บทที่ 1

บทนำ

จังหวัดนินญูโลก เป็นจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน อาณาเขต ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์ และขอนแก่น อำเภอนครไทยในจังหวัดนินญูโลกติดต่อกับจังหวัดเลย การเคลื่อนย้ายของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้ามาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินในจังหวัดนินญูโลก ตามรายงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 2529 : 146) ปรากฏว่าในจังหวัดเลยมีแหล่งทอผ้าชนิด 15 หมู่บ้าน ทางด้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งคั่นกลางอยู่ระหว่างจังหวัดนินญูโลกกับจังหวัดขอนแก่น มีแหล่งทอผ้าชนิด 8 หมู่บ้าน (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 2529 : 143) จากการเคลื่อนย้ายถิ่นที่เข้ามาทำมาหากินของประชากรในภาคอีสาน ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรม การอพยพตามมาด้วย จากเดิมที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้สำรวจผู้ผลิตลายผ้าชนิดในจังหวัดต่าง ๆ พบว่าในจังหวัดนินญูโลกมีการผลิตผ้าชนิดที่อำเภอนครไทย ซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนของจังหวัดนินญูโลกติดต่อกับจังหวัดเลย มีเพียงหมู่บ้านเดียว คือ กลุ่มสตรีแม่บ้านทอผ้าลายชนิดบ้านนริก หมู่ 2 ตำบลอ่างโกลน อำเภอ นครไทย (อ้างแล้ว : 148)

ระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาผู้วิจัย ได้พบกลุ่มผู้เคลื่อนย้ายถิ่นทางภาคอีสานเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านคลองเขย หมู่ที่ 6 ตำบลบึงกอก อำเภอวังระกำจังหวัดนินญูโลก เป็นครัวเรือนที่ย้ายถิ่นมาจากจังหวัดอุบลราชธานี เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 125 ครัวเรือน มีประชากร 654 คน เป็นหญิง 311 คน die 343 คน ประกอบอาชีพหลักคือการทำนา อาชีพรองคือรับจ้างทั่ว ๆ ไป ในเวลาว่างจะทอผ้าเป็นอาชีพเสริม มีรายได้ 20,000 บาทต่อครอบครัวต่อปี (สมาคมส่งเสริมพัฒนา ประชากรและชุมชน, 2538 แผนปลิวรายงานสรุปข้อมูลหมู่บ้าน) ส่วนอาชีพในเรื่องการทอผ้าได้รับการสนับสนุนจากสมาคมส่งเสริมพัฒนาประชากรและชุมชน ในรูปการให้ยืมเงินทุนไปลงทุน เวียนซื้อวัสดุ และการอุดหนุนจากกองส่งเสริมอุตสาหกรรมครอบครัว กระทรวงอุตสาหกรรมให้ที่กระตุก

มาใช้ในการทอผ้าพร้อมอุปกรณ์ในการทอจำนวน 10 ชุด มีสมาชิกเริ่มแรก 20 คน (อำนาจพร
สุนทรสมัช 2535 : 80) ชาวบ้านได้จัดตั้งชมรมในลักษณะการรวมตัวของสมาชิกที่สนใจในการ
ทอผ้า ใช้ชื่อว่าชมรมกลุ่มทอผ้าแม่บ้านบ้านคลองเตย โดยมี นางบุญ โกสากุล เป็นประธานกลุ่ม
การทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านคลองเตยนี้ยัง ไม่มีผู้ทำการศึกษา ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาวัฒนธรรมที่เคลื่อนย้าย
มาจากภาคอีสานพร้อมกับประชาชน ในเรื่องลวดลายของผ้าการผลิตหรือการทอผ้าของกลุ่มแม่บ้าน
คลองเตยนอกจากลายชิตที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมศึกษาไว้แล้วยังมีลวดลายอื่น ๆ อีกมากที่น่าสนใจ
รวบรวมเพื่อการค้นคว้าต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลายผ้าที่ทอในหมู่บ้านคลองเตย อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกว่ามี
กี่ชนิด
2. เพื่อเก็บรวบรวมลายผ้าที่ทอในหมู่บ้านคลองเตย อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏ กับชุมชนในท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติ
สถาบันราชภัฏที่จะต้องปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ลายผ้าที่ทอในหมู่บ้านคลองเตย อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ในเชิงปริมาณ
(จำนวนของลาย)
2. ได้งานลายผ้าและศิลปการทอที่แฝงอยู่ในลายผ้าไว้ศึกษาในเชิงคุณภาพ และศิลปะ
3. ได้ข้อมูลในการศึกษาเพิ่มเติม สำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาต่อในเรื่องการทอผ้าของ
จังหวัดพิษณุโลก

ประชากรศึกษา

เป็นประชากรในหมู่บ้านคลองเตย จำนวน 654 คน
 กลุ่มตัวอย่าง เป็นแม่บ้านในชมรมกลุ่มทอผ้าแม่บ้านคลองเตย จำนวน 56 หลังคาเรือน

วิธีการวิจัย

1. ออกศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนในหมู่บ้านด้วยการสัมภาษณ์และนำตัว บอกจุดประสงค์ ทำความคุ้นเคยกับชาวบ้าน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1 มาสร้างกรอบในการวิจัยโดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ ออกสัมภาษณ์โดยการขอเินชาวบ้านเป็นตาราง ๆ ที่ชาวบ้านวางจากอาชีพทำนา
3. รวบรวมลายผ้าที่มีในหมู่บ้าน โดยการขอถ่ายภาพและขอสัมภาษณ์เพื่อทำางเินยลลายผ้าที่ทอในหมู่บ้าน
4. เขียนรายงานการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
 Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารประกอบการค้นคว้า

ทัศนกรรมไทยประเภทสิ่งทอ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมจากอดีตเป็นงานศิลปกรรมที่เกิดขึ้นง่าย ๆ แต่เต็มไปด้วยคุณค่าทั้งในด้านรูปแบบทั้งงดงามและวิธีการทอที่ละเอียดประณีตซับซ้อน สะท้อนให้เห็นถึงทักษะทางขนบธรรมเนียมประเพณีที่สั่งสม สืบทอดกันมา ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าทอแหล่งผลิตรวมถึงช่างฝีมือนับวันจะสูญหายไปตามความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (กรรณา เศษาดิวรงค์ ๕ อุษยา : 12)

ในเรื่องการทอผ้าชาวล้านนาไทยในอดีตเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีความชำนาญในการทอผ้าเป็นอย่างดีแม้จะไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดก็ตามแต่จากเรื่อง ในตำนานและเอกสารต่าง ๆ นอจะสันนิษฐานได้ว่าชาวล้านนาในอดีตทอผ้าขึ้นใช้เอง และส่งเป็นสินค้าออกไปยังอาณาจักรใกล้เคียงและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก เช่น ผ้าสีจันทร์ขาว ผ้าสีจันทร์แดง ผ้าสีดอกจำปา ผ้าเหล่านี้เป็นผ้าที่คนธรรมดาใช้นุ่งห่ม ถ้ากับชนชั้นสูงจะใช้ผ้าที่ทอด้วยชนชั้นสูงแล้ว และสำหรับพระภิกษุใช้ผ้าจีวร ผ้าปูลาด ผ้าวัดประคด เป็นต้น การทอผ้าทอใช้กันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อุษยา และรัตนโกสินทร์ นอกจากใช้นุ่งห่มเป็นอาภรณ์ปกปิดร่างกายแล้วยังบ่งบอกถึงศักดิ์และฐานะของผู้ใช้ผ้าอีกด้วย ประเภทของผ้าโบราณของไทย (อ้างแล้ว : 31) แบ่งเป็น 1. ประเภทปกวาดลาย, 2. ประเภทยกดอก, 3. ประเภทล่องเงินล่องทอง เข็มรับ เข็มซาบ อัดลัด ตาด กรอง ไทมด ซึ่งรับอิทธิพลมาจาก เปอร์เซีย 4 ประเภท ผ้าไหมผ้าแพร ผ้าไหมที่ทอในประเทศไทยมีอยู่ทั่วทุกภาค มีทั้งไหมสีพื้น ไหมทอเป็นริ้ว เป็นตาเล็กและใหญ่ ทอเป็นลวดลาย เรียกว่าผ้ามัดหมี่ หรือทอเป็นลายทางกระรอก ปัจจุบันผ้าไหมยังคงเป็นทัศนกรรมพื้นบ้านของไทยอยู่ ผ้าไหมพื้นเมืองของไทยที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ ผ้ามัดหมี่ของภาคอีสาน, ผ้าทางกระรอก, ผ้าไหมเชิง และลายขวางของภาคเหนือ ผ้ามัดหมี่เป็นที่นิยมกว้างขวางในกลุ่มชนไทยลาวซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณตอนกลางของที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มแรกคือเวียงจันทร์ และแถบตอนบนของโคราช หรืออีสานเหนือของไทยนิยมใช้ เทคนิคมัดหมี่กับผ้าฝ้ายส่วนใหญ่จะใช้สี้อมจากธรรมชาติ เช่น คราม เข

ครั้ง เบื้องหน้าม่วง เบื้องหน้าขาว แก่แขน เป็นตัน (อ้างแล้ว : 41) อีกกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่
แถบเมืองปากเซ และตอนล่างของที่ราบสูงโคราช ได้จับตัวชอนแก่นลงมา ได้แก่ แถบอีสานได้
นิยมใช้เทคนิคมัดหมี่กับผ้าไหมลวดลายที่ใช้ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากชนวนชาติ และสิ่งแวดล้อม
เช่น ลายต้นสน ลายปราสาท ลายใบไม้ ลายดอกแก้ว ลายโคม ลายรูปสัตว์ต่าง ๆ การมัดลาย
ผ้ามัดหมี่ เป็นวิธีการมัดผ้าให้เบ้แล้วย้อมสีก่อนจะทอ โดยใช้วัสดุที่ไม่ดูดซึมสีมีดบริ เวทที่ไม่
ต้องการให้ถูกย้อม ทำให้เกิดลวดลายบนเส้นด้ายซึ่งจะถูกนำไปทอออกมาเป็นเส้นผ้า ตามแบบที่
กำหนดไว้แล้ว ซึ่งมีอยู่ 2 วิธีคือ การมัดแบบไม่ได้กำหนดลวดลายและการมัดแบบกำหนดลวดลาย
แม่ลายมัดหมี่ที่ทอใช้กันในภาคอีสานสามารถแยกออกได้แม่ลายพื้นฐาน 7 ราย ได้แก่ หมี่ชื่อ หมี่
โคม หมี่บักจับ หมี่ก้นน้อย หมี่ดอกแก้ว หมี่ขอ หมี่ใบไม้ (คณะกรรมการส่งเสริมสินค้าไหมไทย,
2526 : 12-14)

โครงสร้างลายพื้นฐานของผ้าทอโดยทั่วไปได้แก่แปลงหรือผสมผสานจากลายพื้นฐาน
5 ลายคือ ลายขีด ลายสอง ลายขาด หรือลายตัวน ลายข้าวหลามตัด และลายดอกจอก
(สงคราม เสนาธรรม : 4-6) การทอผ้าเหล่านี้ทอเป็นงานอดิเรกในยามว่างหลังจากการ
ทำนา ทำไร่ หรืองานหลักของครอบครัว สิ่งทอไทยเริ่มต้นมาจากการผลิตเพื่อใช้เองภายในครัว
เรือนด้วยการ ใช้กี่กระตุก อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยได้รับการพัฒนา โดยใช้เครื่องจักรในปี พ.ศ. 2479
(วิวัฒน์ ชัยวิทย์เกษม, 2524 : 9) รัฐบาลไทย ได้สั่งซื้อเครื่องจักรปั่นด้ายและทอผ้ามาจาก
ประเทศเยอรมัน มาดำเนินการผลิตเพื่อใช้ในราชการทหาร นับเป็นก้าวแรกของอุตสาหกรรม
สิ่งทอไทยที่ได้รับการพัฒนาจากวิธีใช้กี่กระตุกมาเป็นเครื่องจักร ผลิตตามวิธีการแบบพื้นเมือง
จากความจำเป็นที่มนุษย์ต้องใช้เส้นด้ายมากขึ้น จึงรู้จักแก้ไขเครื่องทอแบบพื้นฐานให้ทำงานได้ง่าย
ทอได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ที่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดคือในสเปน สมัยพุทธศตวรรษที่ 14 (อัครานร
ไศลผลัด 2527 : 299) ได้เปลี่ยนรูปแบบเครื่องทอผ้าแบบอนารายกับพื้นเป็นแบบตั้งเงินใน
พุทธศตวรรษที่ 18 มีเครื่องทอใช้ตระกอนแบ่งเส้นด้ายขึ้นออกเป็น 2 หมู ทำไม้บังคับด้วยเท้า แยก
หมุดด้ายขึ้น พุทธศตวรรษที่ 19 ฝรั่งเศสได้ดัดแปลงเครื่องทอผ้า ๆ ให้ปราณีตขึ้นทอได้รวดเร็วกว่า
เดิมจน พ.ศ. 2532 ได้ประดิษฐ์กี่กระตุกขึ้นใช้

ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับเส้นใย (ศรีนวล - แก้วนพรก 2532 : 2) มีหลักฐานยืนยันว่าการผลิตเส้นใยเพื่อกำเป็นผ้าสำหรับใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มกันมีมาหลายพันปี เส้นใยที่นำมาใช้ในระยะเริ่มแรกคือ เส้นใยธรรมชาติที่ได้จากพืชและสัตว์ เช่น ฝ้าย ลินิน ขนสัตว์ และไหม ต่อมาเมื่อจากแร่ ได้แก่ แร่ใยหิน ในราวศตวรรษที่ 20 การผลิตเส้นใยและการผลิตผ้าได้วิวัฒนาการมากขึ้น ได้มีการคิดค้นการผลิตเส้นใยกึ่งสังเคราะห์ขึ้น ใยกึ่งสังเคราะห์ชนิดแรกคือใยเรยอน ต่อมาเป็นใยอาซีเตด และใยชนิดอื่น ๆ อีกประมาณ 10 กว่าชนิด จนปัจจุบันมีใยสังเคราะห์ที่มนุษย์สังเคราะห์ทั้งสิ้นประมาณ 20 ชนิด

การทอผ้าด้วยมือเป็นงานที่ต้องการใช้ความประณีตละเอียดอ่อน จัดเป็นงานที่ตกกรรมพันธ์บ้านของไทย สังเกตได้จากการประดิษฐ์ลวดลาย และทำดอกฝ้ายกลอศรประเภทผ้ามัดหมี่ การค้นคว้าหาเครื่องมือในการทอได้พัฒนาเรื่อยมา ก่อเกิดผ้าแบบกึ่งระดุกเป็นกึ่งทอผ้าที่มีประสิทธิภาพในการผลิตได้ดีกว่ากึ่งทอผ้าแบบพื้นเมือง (พุ่งกระสวยด้วยมือ) ทางราชการจึงส่งเสริมและเผยแพร่การทอผ้าแบบกึ่งระดุก เพื่อเป็นกิจวิวัฒนาการทอผ้าออกไปสู่ท้องถิ่นตามชนบท (สมิท อารมดี 2521 : คำนำ)

การมัดย้อมก่อนการทอประวัติความเป็นมาของการมัดย้อม (สุนิศรี สายทอง 2532 : 14) การมัดย้อมบนเนื้อผ้าได้เคยทำกันมากเกือบทุกส่วนของโลก แต่เดิมเริ่มทำกันในสมัยเอเชียโบราณ แผลขยายไปยังตอนกลางของทวีปอินเดีย ไปยังมาเลเซียและข้ามไปยังแอฟริกาแพรมาายังสมัยจีนโบราณ รวมไปถึงกรุงเสียมโตมก็เริ่มในยุคนี้ด้วย การมัดย้อมในจีนเกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง (อึ้งแล้ว : 16) ต่อมาแพร่หลายไปยังญี่ปุ่น อินเดีย ไทย กัมพูชา และอินโดนีเซีย ใช้วิธีมัดย้อมบนดงผ้าไหมชั้นดี เพื่อใช้ทำผ้าคลุมไหล่ สไบ และใส่สำหรับชายหญิงของชาวชวาและบาหลี การมัดย้อมในแต่ละประเทศแสดงให้เห็นถึงการออกแบบลายที่แตกต่างกัน และลักษณะของการใช้โทนของสี ซึ่งผู้ผลิตสามารถวางแผนทางและรูปแบบของผ้า เพื่อผลิตออกไปทั่วโลกในระยะเวลาที่แตกต่างกันตามรูปแบบของวัฒนธรรม จากกลุ่มที่ศึกษาเป็นกลุ่มชุมชนจากอีสาน

การออกแบบลายที่ใช้ในการทอผ้ามัดหมี่ในภาคอีสานมีจำนวนมาก สามารถจัดกลุ่มและคัดเลือกออกมาเป็นแม่ลายพื้นฐานได้ 7 ลาย ได้แก่ หมี่ขิด หมี่โคม หมี่บักจับ หมี่ก่งน้อย หมี่ดอกแก้ว หมี่ขอ หมี่ใบไม้ (คณะกรรมการส่งเสริมสินค้าไหมไทย 2526 : 12-14) หมี่ซ้อนยกย่อย

ออกเป็นหมวดหมู่ตรง หมู่ช้อยหวาน หมู่โคมแก้ว หมู่โคมเจ็ด หมู่หงั่ว หมู่หงั่วน้อย หมู่หงั่วเจ็ด นอกจาก
แม่ลาย 7 ลาย แล้วยังมีการนำลายแม่ลายมัดหมี่มาประสมประสานให้เกิดเป็นลายใหม่ที่มีโครง
สร้างชั้น และมีรายละเอียดของลายมากขึ้น ลายเหล่านี้มีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น
การเรียกชื่อลายเรียกตามลักษณะของโครงสร้างลาย เช่น หมี่นาค จะมีรูปลายคล้ายตัวนาค
หมี่สนจะมีรูปต้นสน และมีการนำเอาลายต่าง ๆ มาใช้รวมในมัดหมี่กันทีเดียว

ลายมัดหมี่แก้วไป ได้แก่ หมี่โคมเจ็ด หมี่โคมห้า หมี่กักจับ หมี่ขอผสมโคมห้า
หมี่ขอผสมใบไม้ หมี่ขอ หมี่ขอสอดไส้ปลาหมึก สีกำเสียดอก

ลายมัดหมี่ผสม ได้แก่ หมี่เมฆฆวน หมี่สกล หมี่นาคกระโจะ หมี่กักสีน้
หมี่ฟองน้ำ หมี่ทรายชัยภูมิ หมี่ลายผสม หมี่เชิงลายมัดหมี่กัน ได้แก่ หมี่โคมเก้าต่อยอด หรือ
หมี่ปราสาท หมี่ผสมช้อยหวาน หมี่ใบไม้หรือหมี่ไฮล หมี่ซาเป็ยโคมช้อยคอกแก้ว

ลายมัดหมี่ลายต้นไม้ มีลักษณะเป็นรูป ต้นไม้มีปลอกแตกต่างกันไป

ลายมัดหมี่ลายสัตว์ ได้แก่ ลายชานาค, ผีเสื้อ, ไม้, สิงโต, ช้าง, นก, นกยูง

(อ้างแล้ว : 17-24) ในจังหวัดพิษณุโลก อำเภอพรหม สุนทรสมัชช (อำเภอพรหม สุนทรสมัชช 2537

: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยสำรวจพบว่ามีการทอผ้าเกิดขึ้น ในจังหวัดพิษณุโลกทุกอำเภอ ยกเว้น

อำเภอเมือง ผู้วิจัยสนใจศึกษาการทอผ้าที่อำเภอบางระกำ ในหมู่บ้านคลองเตย ว่าประชาชนที่

เคลื่อนย้ายมาจากภาคอีสานมีการนำเอาลวดลายจากอีสานมาทอผ้าในจังหวัดพิษณุโลกมากน้อยเพียงใด

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ได้ไปศึกษาสำรวจสภาพของหมู่บ้านในชุมชนบ้านคลองเตย อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีครัวเรือนที่ย้ายมาจากจังหวัดอุบลราชธานี มาประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่และรับจ้างทั่วไป เมื่อว่างจากการทำนา แม่บ้านในหมู่บ้านคลองเตยได้ประกอบอาชีพเสริมคือ การทอผ้า และได้รับความช่วยเหลือจากทางจังหวัดในเรื่องเครื่องทอผ้า และการให้คำแนะนำเรื่องลาย ตลอดจนมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน และจัดแสดงผลงานเพื่อเผยแพร่และจำหน่ายในงานของจังหวัด เช่น งานกาชาดจังหวัด งานออกร้าน เนื่องในโอกาสต่าง ๆ ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ไปสัมภาษณ์ประธานชมรมแม่บ้านกลุ่มทอผ้าบ้านคลองเตย ได้ขอให้ นางนุช โกสากุล เล่าถึงการย้ายถิ่นจากจังหวัดอุบลราชธานีมายังจังหวัดพิษณุโลกและทำความรู้จักกับแม่บ้านสูงอายุที่มีผ้าทอผืนเก่าๆ ที่ทอด้วยมือและเก็บอนุรักษ์ไว้พร้อมกับขอได้สัมภาษณ์ผู้สูงอายุเหล่านั้นที่ละบ้าน ประกอบกับการถ่ายภาพและขอได้บอกชื่อลายของผ้าด้วย จากการสัมภาษณ์ ได้ข้อมูลดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Pibulsongkram Rajabhat University

ลายที่ 1 ชื่อ ลายขีด ใช้สำหรับทอผ้าหมี่ เป็นลายโบราณของจังหวัด

อุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกลากุล

ลายที่ ๒ ชื่อ ลายคันไม้คั่ว มีดอกโคมทำโคมเล็ก เป็นลายโบราณ จาก

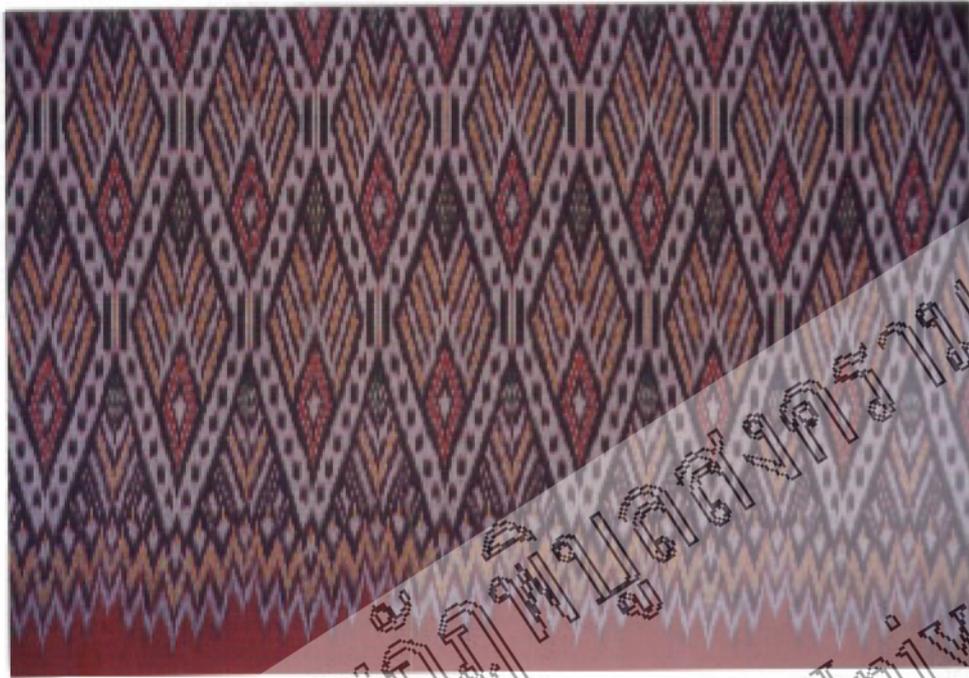
จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกลากุล

ลายที่ 3 ชื่อ ลายวีล้าเทียน มีลายหน่วยและลายสร้อยขยุ้ม เป็นลายเก่าแก่จากจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกลาสกุล

ลายที่ 4 ชื่อ ลายนาคันโนตัว เป็นลายโบราณ ลายของพี่สน้ำ เป็นลายโบราณของจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกลาสกุล

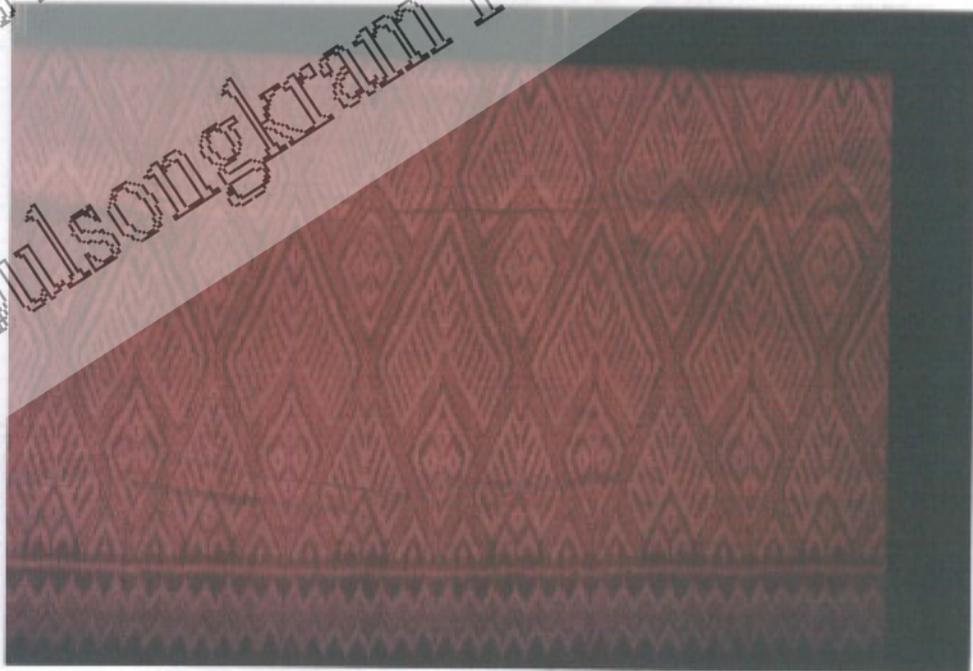
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Rajabhat University

ลายที่ 5 ชื่อ ลายขอตัวนาค มีชื่อ และมีหัวพญานาค เป็นลายโบราณจากจังหวัด
อุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกสากุล

ลายที่ 6 ชื่อ ลายขี้นววย เป็นลายโบราณ จากจังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกสากุล

ลายที่ 7 ชื่อ ลายคันในควงขอเบ็ญ เป็นลายเก่าแก่ของจังหวัดอุบลราชธานี
 ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกสากุล

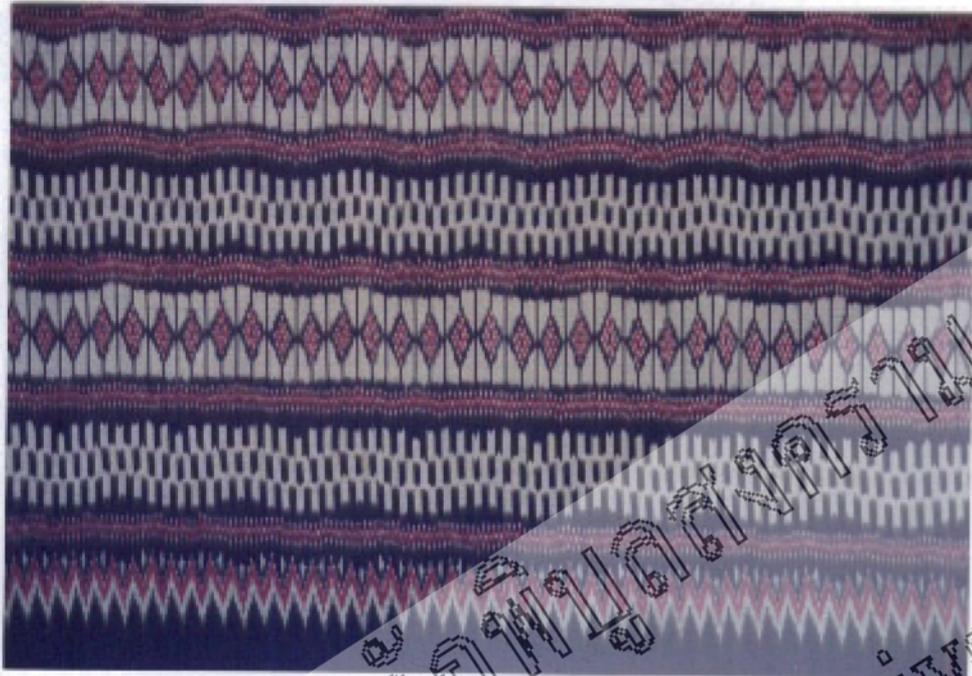

ลายที่ 8 ชื่อ ลายธงชัยมงคล เป็นลายเก่าแก่จากจังหวัดอุบลราชธานี
 ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางสุ โกสากุล

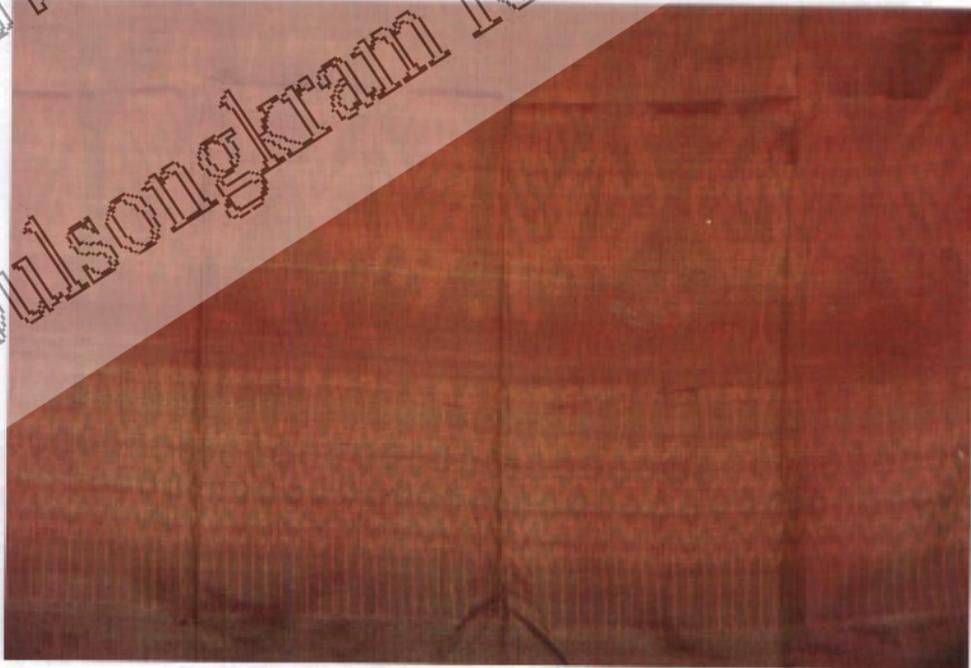
ลายที่ 9 ชื่อ ลายเจ้านาง ประยุกต์โดยใช้เส้นมือนางผสมกับลายต้นลูกไข่ ซึ่งเป็นลายโบราณของจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกสากุล

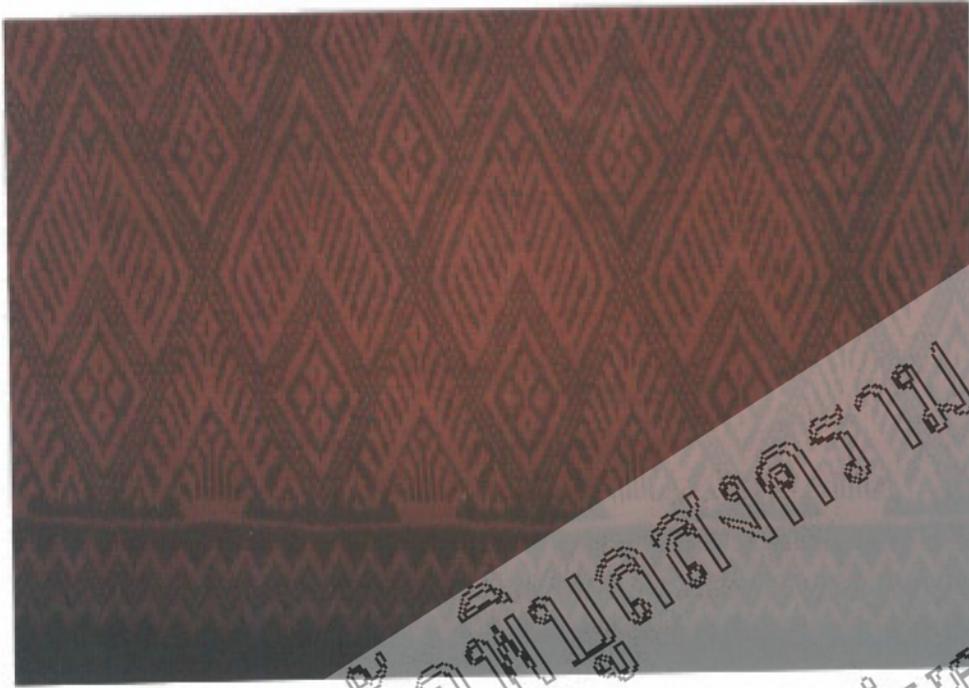

ลายที่ 10 ชื่อ ลายดอกชบา เป็นลายโบราณ ทอเป็นนกงูลล้านนา เป็นลายโบราณจากจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกสากุล

ลายที่ 11 ชื่อ ลายพืหน่อ เป็นลายโบราณเก่าแก่จากจังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกลากุล

ลายที่ 12 ชื่อ ลายพืหน่อ หรือที่คนลาวเรียกว่า ลายขี้ตมหรือ
เป็นลายเก่าแก่โบราณของจังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โกลากุล

ลายที่ 13 ชื่อ ลายขอไล่แมงงอต เป็นลายเก่าแก่ มีมาแต่โบราณ คนไทยเรียก
ขอไล่แมงงอต

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โภษากุล

ลายที่ 14 ชื่อ ลายตรง เป็นลายเก่าแก่ของจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โภษากุล

ลายที่ 15 ชื่อ ลายขอตึง เป็นลายโบราณของจังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ แม่นวล โคตรวงศ์

ลายที่ 16 ชื่อ ลายนกกาน้ำ เป็นลายพญานาค เห็นตลอดตัว จากหัวถึงหาง
เป็นลายโบราณจากจังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ แม่นวล โคตรวงศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Pibulsongkram Rajabhat University

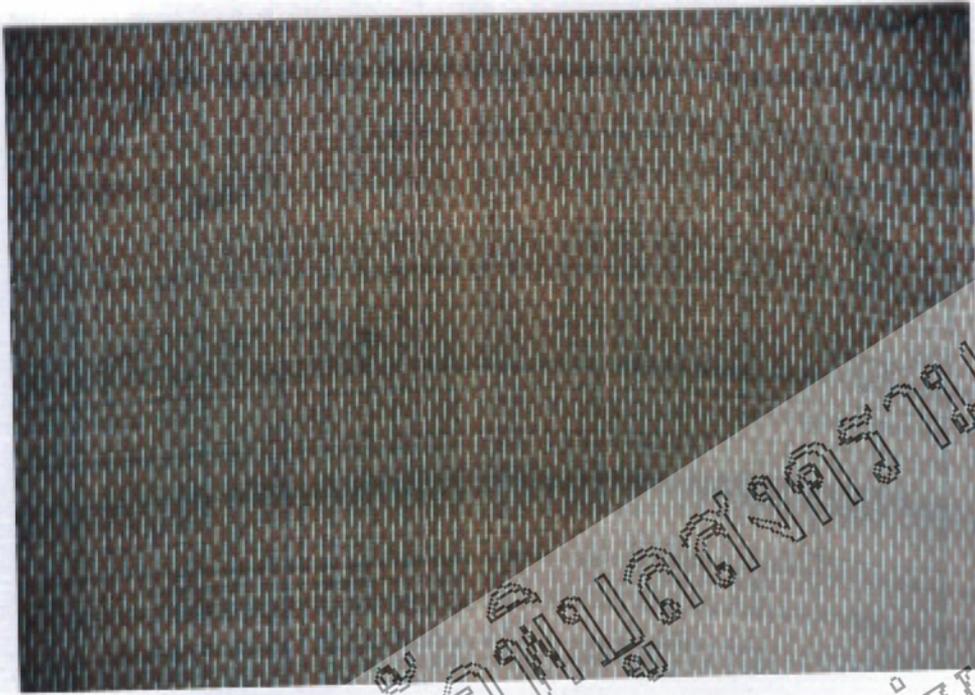
ลายที่ 17 ชื่อ ลายหัวม้าเทียน เป็นลายเก่าแก่ของจังหวัดอุบลราชธานี
 ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ แม่แหวล โคตรวงศ์

ลายที่ 18 ชื่อ ลายก้านกล้วย ลายหน่วย เป็นลายเก่าแก่จากจังหวัดอุบลราชธานี
 ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ แม่โสม ประเสริฐ

ลายที่ 19 ชื่อ ลายลูกโซ่ เป็นลายเก่าแก่ของจังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ แม่โสม ประเสริฐ

ลายที่ 20 ชื่อ ลายขมิ้น เป็นลายเก่าแก่จากจังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ แม่โสม ประเสริฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

ลายที่ 21 ชื่อ ลายคันไ้ในตัวดอก เป็นลายเก่าแก่มาแต่โบราณของจังหวัด

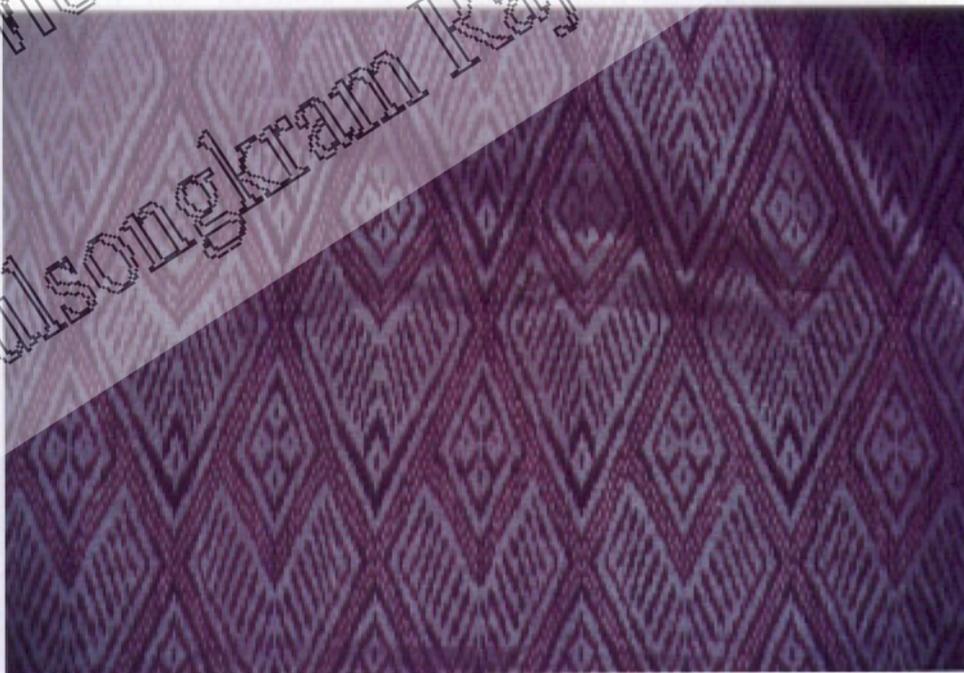
อุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางสมพร บุญเลิศ

ลายที่ 22 ชื่อ ลายขี้เหล็ก เป็นลายโบราณของจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางสมพร บุญเลิศ

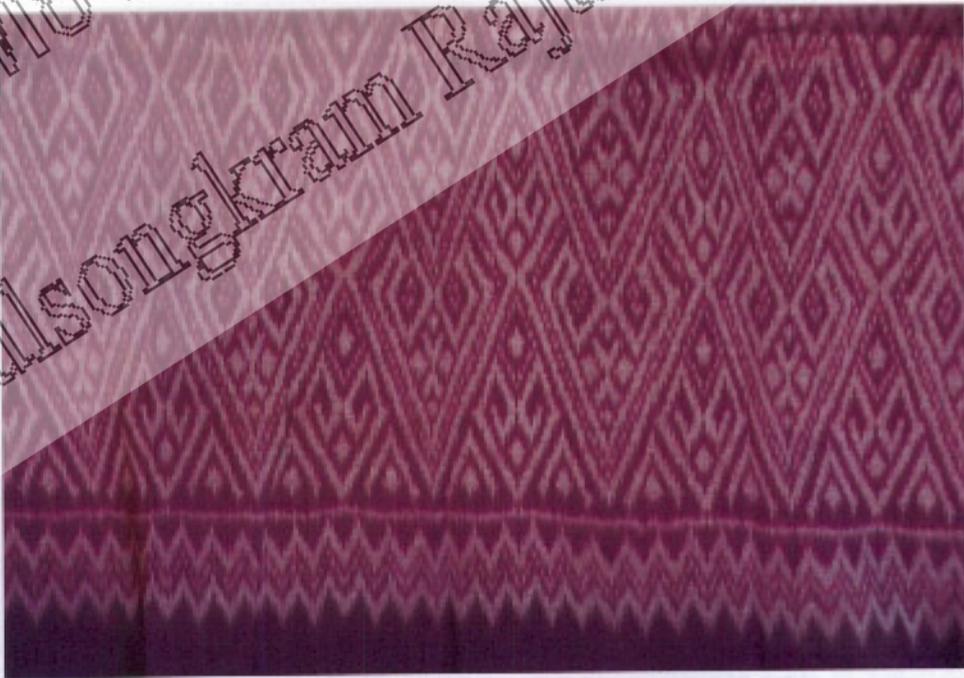

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

ลายที่ 23 ชื่อ ลายขอแมงงอต เป็นลายเก่าแก่ของจังหวัดอุบลราชธานี
 ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางสมพร บุญเลิศ

ลายที่ 24 ชื่อ ลายขอแมงงอกแก้ว เป็นลายเก่าแก่จากจังหวัดอุบลราชธานี
 ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โทสากุล

ลายที่ 24 ชื่อ ลายทิวาเปือ เป็นลายเก่าแก่ของจังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นางบุญ โทสากุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

124249

ว .
พ.ค. ๕๒
๕๒๑๖
๕ . ๕

บทที่ 4

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาลายผ้าไทยของแม่บ้านในหมู่บ้านคลองเตยจะพบว่าลายผ้าที่นำมาทอเป็นลายโบราณเป็นส่วนใหญ่ และลายโบราณเหล่านี้ได้นำมาผสมผสานกันเป็นลายใหม่บ้าง เช่น ลายชิต ลายคันในตัว ลายดอกโคมท่าโคมเจ็ด ลายดอกแก้ว ลายทิว้าเทียน ลายท่นวย ลายสร้อยมยุรา ลายนาคคันในตัว ลายขอทวนาค ลายทิวท่นวย ลายขอคิง ลายซาเป็ย

สรุปผลการศึกษา ไม่พบว่าการทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านในหมู่บ้านคลองเตยได้รับอิทธิพลจากลายผ้าของท้องถิ่นใกล้เคียง เช่น ลายน้ำไหล ในจังหวัดน่าน ลายต้นจกของสโขทัย ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของลายเดิมที่อพยพมาจากอีสาน แม้จะมีการดัดแปลงลายขึ้นใหม่ก็จะเป็นลักษณะของลายเดิมนำมาทอผสมผสานกันในขั้นเดียวกัน ยังคงรักษาลวดลายที่บรรพบุรุษคิดไว้

จากการศึกษาพบว่ามือปสรรดในการทอผ้าคือ ต้นทุน ในการผลิตแบบดั้งเดิมคือ เริ่มจากการมัดย้อมมีราคาสูง และเสียเวลามาก ในปัจจุบัน จึงมีกลุ่มผู้ประกอบการค้า ได้ร่วมกันทำธุรกิจมัดย้อมเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปนำมาทอได้ทันที โดยไม่ต้องเสียเวลากับการมัดย้อมและจะมีลายสำเร็จรูปให้เลือกแต่ยังคงเป็นลายโบราณอยู่อย่างเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. ทางราชการควรส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านทอผ้า โดยวิธีให้ทุนแก่สมาชิกในหมู่บ้านเป็นธุรกิจของหมู่บ้านแบบครบวงจรของทอผ้า
2. ควรมีการศึกษาสำรวจลายผ้า ผู้ทอผ้าลายโบราณ เพื่อเก็บไว้ศึกษา และเชิดชูเกียรติในลักษณะของผู้อนุรักษ์วัฒนธรรม
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ในระดับจังหวัดให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจผ้าไทย ได้ทราบและไปเยี่ยมชมเป็นการประชาสัมพันธ์เชิงพาณิชย์และส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านุโลก

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กรุณา เดชาดีวงศ์ ๘ อัญชยา สิ่งทอไทย ไม่ปรากฏปีพิมพ์ โรงพิมพ์บริษัทเมจิไกไลน์ จำกัด
กรุงเทพมหานคร 80 หน้า
- คณะกรรมการส่งเสริมสินค้าไหมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ผ้าไหมดีมี
2526 โรงพิมพ์ประชาชน กรุงเทพมหานคร. 42 หน้า
- ฉัตร วัฒนดิเรก การทอผ้าด้วยระบบจักรการ์ด ไม่ปรากฏปีพิมพ์ และโรงพิมพ์ 61 หน้า
- นิวัฒน์ ชัยรัตนฤกษ์ดี ผลการจำกัดปริมาณนำเข้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอเข้าสู่สหรัฐอเมริกา และกลุ่มตลาดร่วม
ยุโรปต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทย ปริญญาโท เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2524 อัดสำเนา 190 หน้า
- ยุจินศรี สายทอง การออกแบบลวดลายผ้าปักและ การมัดย้อม 2532 โรงพิมพ์คิตตี้คอสโตร์
ธนบุรี 146 หน้า
- ศรีนวล แก้วเนตร ความรู้เรื่องผ้าและเส้นใย 2532 ทางหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์
กรุงเทพมหานคร 285 หน้า
- สมาคมส่งเสริมและพัฒนาประชากรและชุมชน รายงานสรุปข้อมูลหมู่บ้าน 2538 อัดสำเนา 8 หน้า
- สนิท อารมณ์ดี คู่มือการฝึกอบรมทอผ้าด้วยมือ เล่ม 1 2521 อัดสำเนา 37 หน้า
- สงคราม เสนอธรรม คู่มือฝึกอบรมเทคนิคการทอผ้าด้วยมือ ไม่ปรากฏปีพิมพ์และโรงพิมพ์ อัด
สำเนา 33 หน้า
- อัจฉราพร ไชยะสูตร ความรู้เรื่องผ้า 2527 ทางหุ้นส่วนจำกัดเทคนิค 19 กรุงเทพมหานคร
409 หน้า
- อำนาจพร สุนทรสมัย การศึกษานานาชาติในจังหวัดพิษณุโลก 2537 อัดสำเนา

ภาคผนวก ก-

(รายชื่อสมาชิกชมรมแม่บ้านกลุ่มทอผ้า
บ้านคลองเตย)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

รายชื่อสมาชิกชมรมแม่บ้านกลุ่มทอผ้าบ้านคลองเตย

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ ปี	บ้านเลขที่	จำนวนปี ที่ทอผ้า	หมายเหตุ
1	นางบุญ โกสากุล	57	218 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	50	1
2	นางนกแก้ว แคล้วคลอง	63	217 หมู่ 6 ต.บึงกอก	9	
3	นางจันทร์รา จันทร์เพ็ง	34	28 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
4	นางแปลง บุญเลิศ	40	10 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
5	นางพวงเพ็ญ บัวทอง	32	186 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
6	นางคำตัน คำตงเคียว	35	16 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	3	
7	นางภัสวี ทาบุญ	34	19 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	3	
8	นางลม ทายวัน	45	20 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	2	
9	นางวันเพ็ญ สามกระโทก	22	73 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	3	
10	นางขวคลี อิ่มนิมน์	48	74 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	2	
11	นางอัมพร นีราราช	34	80 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	

รายชื่อสมาชิกชมรมแม่บ้านกลุ่มทอผ้าบ้านคลองเตย

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	บ้านเลขที่	จำนวนปี ที่ทอผ้า	หมายเหตุ
12	นางน้อย ประจวบสูง	54	81/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	20	
13	นางคอน สีมอก	55	81/4 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
14	นางประเสริฐ ไพฑูริม	54	82 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
15	นางมารา ไสภี	33	85/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
16	นางแวง ชนศรี	52	92/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
17	นางทองใบ ไน้หนาแค	39	93 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
18	นางแดง บัวทอง	30	94 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
19	นางกำไร อัมใจ	33	94/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
20	นางลำไย ค้างมู	35	94/3 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
21	นางทองม้วน แตนราชรัมย์	51	97 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
22	นางพล เชื้อทอง	48	99 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	20	

รายชื่อสมาชิกสมรรมแม่บ้านกลุ่มทอผ้าบ้านคลองเตย

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	บ้านเลขที่	จำนวนปีที่ทอผ้า	หมายเหตุ
23	นางสมัน วันมณี	33	101 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
24	นางพล บัวทอง	59	101/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	40	
25	นางฉลวย บุญเลิศ	34	104 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
26	นางเสงี่ยม คงเนตร	37	105 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
27	นางมุล ทองคำ	59	111 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	40	
28	นางบุญมี ไพฑูรย์	40	113 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	20	
29	นางวันเพ็ญ โคตรวงษ์	34	113/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
30	นางประเทือง บัวทอง	54	115/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	20	
31	นางจันดี จิตรบรรเทา	54	116 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	10	
32	นางนวล เตชะรัมย์	54	119 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	

รายชื่อสมาชิกชมรมแม่บ้านกลุ่มทอผ้าบ้านคลองเตย

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	บ้านเลขที่	จำนวนปี ที่ทอผ้า	หมายเหตุ
33	นางบุษกรธรรม สีทนาวรณ	49	123 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
34	นางลำไย บัวทอง	53	160 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	20	
35	นางโสภกา ใจดำ	30	188/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
36	นางสวน บัวทอง	54	191 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	20	
37	นางนุพล สีทนาวรณ	34	204 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
38	นางเปลี่ยน นาคศรี	55	205 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
39	นางประพศ อีเทร์นิมภ์	29	109/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
40	นางโสธร สว่าง	34	5 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
41	นางจันทร์รา โคตรวงษ์	34	2 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
42	นางแหม่ม ชัยพาลี	59	2 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	3	
43	นางเฉลิมศรี สีหมอก	28	2 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	1	

รายชื่อสมาชิกชมรมแม่บ้านกลุ่มทอผ้าบ้านคลองเตย

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	บ้านเลขที่	จำนวนปี ที่ทอผ้า	หมายเหตุ
44	นางจำปา ชัยพาลี	62	2/2 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	1	
45	นางสม ทองคำ	40	2/2 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	1	
46	นางวรรณ จิมสันเทียะ	33	190 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
47	นางสา บางโปร่งแก้ว	59	6 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
48	นางบัว ทันคำ	45	9/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	6	
49	นางวันทา โกสากอ	37	13 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	
50	นางธันวา ชนดีวิยะ	29	2/8 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
51	นางบุญมา เข้มทอง	30	105 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
52	นางจำปี โสภี	45	85 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
53	นางแดง สีมอก	27	85/1 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	6	
54	นางอุบล โคตรบุญ	34	86 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	9	

รายชื่อสมาชิกชมรมแม่บ้านกลุ่มทอผ้าบ้านคลองเตย

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	บ้านเลขที่	จำนวนปี ที่ทอผ้า	หมายเหตุ
55	นางสงวน นาคศรี	33	101/2 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	
56	นางประนอม เข้มทอง	29	108 หมู่ 6 ต.บึงกอก อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก	5	

ภาคผนวก ข.

(ชื่อลายฉลุที่ทอในหมู่บ้านคลองเตย)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Pibulsongkram Rajabhat University

ชื่อลายผ้าที่ทอในหมู่บ้านคลองเตย

ลายที่	ชื่อลาย
	ลายเต่าทอง
2	ลายชิงช้าสมัยใหม่
3	ลายคันในตัว
4	ลายเส้นมีขนาง
5	ลายนาศทวี
6	ลายทิวดอกแก้ว
	ลายทิวดอกจันทน์
8	ลายนาศสน
9	ลายพญาดอกแก้ว
10	ลายต้น
11	ลายไก่สน
12	ลายโคมท่า
13	ลายโคมแก้ว
14	ลายช่อในวัง
15	ลายดอกแก้ว
16	ลายทิวมือลิง (ซ้อนล้อม)
17	ลายหูกะต่าย
18	ลายโคมเจ็ด
19	ลายมีต้นยาง (เก่าแก่)
20	ลายช่อคันกระบวย (")
21	ลายนาศน้อย (")
22	ลายช่อคิง
23	ลายเกล็ดเต่า
24	ลายครองแครง

เลขที่	ชื่อภาพ
25	ลายขีด
26	ลายอุ้มบุญ
27	ลายผ้าทอม
28	ลายผ้าทอมขีด
29	ลายแหรวา
30	ลายทานตะวัน
31	ลายลูกแก้วเงิน
32	ลายไก่อย
33	ลายแปดอ้อย
34	ลายนกเอี้ยง
35	ลายลำไย
36	ลายสายฝน
37	ลายน้ำไหล
38	ลายเวศทวีจรูปร่าง
39	ลายสวรรค์เบี่ยง
40	ลายแกนข้าวโพด
41	ลายอังกาบ
42	ลายช่องจันทมาศ
43	ลายทวยเทพ

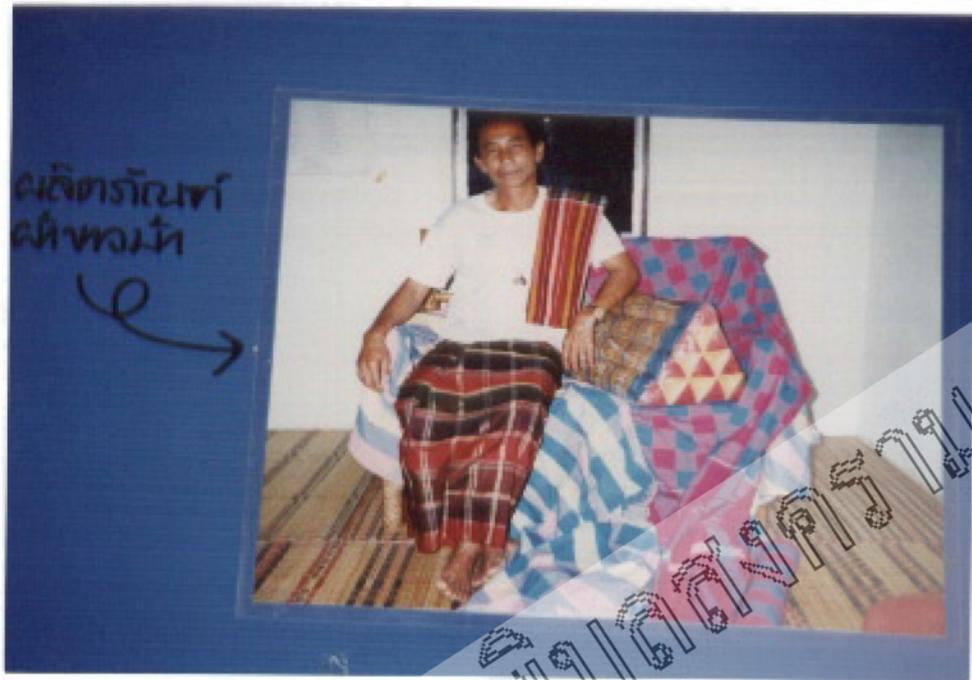
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
 Rajabhat University

ภาคผนวก ค.

รายชื่อในลักษณะอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Pibulsongkram Rajabhat University

ภาพที่ 1 ผ้าขาวม้า , ผ้าถุงของชาย

ภาพที่ 2 หมอนเชิด

ภาพที่ 3 หมอนเชิด และผ้าตัดเลื้อย ทอเป็นตัวอักษรตามที่ลูกค้าต้องการ

ภาพที่ 4 คันเข็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

ภาพที่ 5 ผ้าทอชนิดใช้สำหรับทำหมอนเช็ด

ภาพที่ 6 ผ้าทอม

ภาพที่ 7 ผ้าคลุมไหล่

ภาพที่ 8 ผ้าทอ

บทคัดย่อ

การศึกษาลายผ้าของชุมชนหมู่บ้านคลองเตยจากประชากร 654 คน 125 ครัวเรือน จากกลุ่มตัวอย่าง 56 ครัวเรือน ได้ข้อค้นพบดังนี้

1. ลายผ้าที่ทอในหมู่บ้านคลองเตย อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวน 43 ลาย

2. ลายที่ทอไม่แตกต่างจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากภาคอีสาน

3. โฉมผ้าวัฒนธรรมผสมผสานจากอิทธิพลท้องถิ่นที่มีการทอผ้า อยู่เดิม เช่น ผ้าซิด ผ้าน้ำไหล ของจังหวัดน่าน และสุโขทัย

การทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านคลองเตย เป็นอาชีพเสริมนอกเหนือจากการทำงานในฤดูเก็บเกี่ยว ได้รับการสนับสนุนจากรัฐในเรื่องเครื่องทอผ้าแบบที่กระทรวงส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากสมาคมส่งเสริมพัฒนาประชากรและชุมชน ตลอดจนบริษัทต่างร้านใน จังหวัด ได้จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ และการออกร้าน เพื่อขายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์
Pibulsongkram Rajabhat University